

Inspectie als vakbond van de leerlingen

Gesprek met inspecteur van onderwijs over kwaliteit van bewegingsonderwijs

Op donderdag 11 juli sprak de redactie van LO Magazine met Mark Oortwijn van de Inspectie van het Onderwijs. De inspectie controleert scholen om te zien of zij voldoen aan wettelijke kaders zoals beschreven in de kerndoelen, eindtermen, onderwijstijd en bevoegdheden. In dit interview bespreken we de rol en werkwijze van de inspectie in het bewegingsonderwijs.

| Redactie LO Magazine

Het gesprek begint met een kop koffie. Mark Oortwijn drinkt uit een mok met het logo van het Nederlands damesvoetbalteam. Mark heeft een sterke band met het Nederlands damesvoetbalteam en het vak bewegingsonderwijs. In de jaren tachtig kwam hij als leerling in opstand tegen bezuinigingen op LO door minister Deetman.

Later werkte Mark als leerkracht, adjunct en directeur in het primair onderwijs in Zuid-Holland. Nu is hij al elf jaar onderwijsinspecteur, voornamelijk in het basisonderwijs. Over het belang van bewegingsonderwijs schreef hij recentelijk een column op de website van CNV.

Scan of klik [hier](#) naar de column van Inspecteur M@rk

laten gaan als wij langskomen, terwijl ik daar juist graag naar zou willen kijken. Momenteel ligt de focus vooral op basisvaardigheden zoals taal, rekenen en burgerschap. Het hangt af van de roosters en de inspecteurs of we bij bewegingsonderwijs gaan kijken. Het is niet standaard dat we het doen.”

Is er een aanleiding nodig voor een inspecteur om een school te bezoeken, of is er een vast protocol?

“Een schoolbestuur wordt eens in de vier jaar bezocht. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor het onderwijs en van daaruit bezoeken we de scholen. We kijken of het bestuur zicht heeft op de kwaliteit en hoe zij hierop aanstuurt. Daarnaast doen we jaarlijks een prestatie-risicoanalyse (JPRA) en bezoeken we scholen als er risico's lijken te zijn.”

Peilonderzoeken voor LO

We doen ook thema-onderzoeken die jaarlijks variëren. Een peilonderzoek voor bewegingsonderwijs staat weer op de agenda voor dit najaar. We hebben dit onderzoek eerder drie keer uitgevoerd en bekijken daarbij een aantal gymlessen om de kwaliteit te beoordelen.”

Scan of klik [hier](#) naar het peilonderzoek bewegingsonderwijs 2016-2017

In dit gesprek gaan we dieper in op kwaliteitsbewaking binnen het bewegingsonderwijs in het basisonderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) en de rol van de inspectie. Wat is de huidige stand van zaken, en wat zijn de belangrijkste kansen, aandachtspunten en mogelijke valkuilen in toekomstige ontwikkelingen?

Inspectie op bezoek

Hoeveel scholen worden er jaarlijks door de inspectie bezocht?

Mark: “We doen jaarlijks op honderden scholen voor po en vo SKO's

(steekproef kwaliteitsonderzoeken) om de kwaliteit van het onderwijs in Nederland te kunnen bepalen. Hiervoor onderzoeken we op al die scholen een aantal kernstandaarden zodat we de scholen met elkaar kunnen vergelijken.”

Worden LO-lessen standaard bezocht als de inspectie scholen bezoekt?

“Of we gymlessen bezoeken, varieert. Het is niet standaard dat alle vakken bezocht worden. Soms besluit een directeur om de gymlessen niet door te

Wie voert het peilonderzoek bewegingsonderwijs uit?

“Het peilonderzoek wordt nu door de inspectie uitgevoerd, in tegenstelling tot eerdere jaren toen dit door een onderzoeksbureau werd gedaan. Inspecteurs zijn hiervoor geschoold en bekijken video-opnames van de lessen. We letten op de leerlingen, de les, het gedrag van de leraar en de prestaties van de leerlingen.”

In die peilingen werden toen vooral de beste leerprestaties van de leerlingen gemeten.**En nu kijken jullie meer, ruimer.**

“Nee, we kijken in principe naar dezelfde dingen, bijvoorbeeld balanceren. De docent, de vakleerkracht, moet dan die les zo geven dat een bepaalde bewegingsvaardigheid kan worden bekeken.”

Dat lijkt me heel ingewikkeld om te beoordelen.

“Ja, ik ben ook benieuwd. Ik heb het niet eerder gedaan. Het is nu voor het eerst bij ons. Wij hebben wel wat proeflessen gezien. En het bleek dat wij met vier inspecteurs allemaal wel ongeveer hetzelfde scoorden.”

Lees verder op pagina 34.

Heeft het bestuur
zicht op kwaliteit?

Waar kijkt de inspectie naar? Kondigen jullie vooraf aan welke vakken jullie gaan bezoeken?

“Dat hangt af van wat we onderzoeken. We kondigen ons bezoek meestal aan, maar kunnen onaangekondigd komen als daar aanleiding voor is. Afgelopen jaar hebben we een pilot uitgevoerd bij een selectie van scholen om te onderzoeken of en hoe het zinvol is om onaangekondigde bezoeken te doen. Wanneer uitkomsten hiervan bekend zijn, worden ze gedeeld.

Scan of klik [hier](#) naar de onderzoekska-
ders van de inspectie

Jullie bepalen zelf om naar een gymles te gaan. Wat gebeurt er daarna mee?

“Als wij lessen bezoeken, leggen we vooraf uit dat we niet de leraren beoordelen, maar een beeld van de schoolkwaliteit willen krijgen. We letten vooral op pedagogisch-didactisch handelen, wat inhoudt hoe de leraar de leerlingen laat leren. We vergelijken de beoogde en gerealiseerde kwaliteit door wat we gelezen, gezien en gehoord hebben.”

Bespreken jullie dat na met iedereen?

“Niet met de leraar. Want we halen een beeld van de school op. Met ons kijkt een observant van de school mee, dat kan de directeur zijn of een intern begeleider of een reken- of tafelcoördinator, zodat hij of zij eenzelfde beeld krijgt als wij. Met haar of hem bespreken we wat we hebben gezien. Dat proberen we op schoolniveau te doen en we kunnen de lessen als voorbeeld nemen. Zo’n observant kan feedback geven en nazorg bieden voor de leraar. In principe geven wij geen individuele feedback aan de leraar. Meestal geven we aan het eind van de dag een eerste indruk mee aan de school. Daar zitten vaak ook leraren bij. Maar dan gaat het altijd over het schoolbeeld.”

Scan of klik [hier](#) naar het toezicht op
onderwijsresultaten

Samenwerking met KVLO Hebben jullie contact met de KVLO over de kwaliteit van het vak?

“Ja, we hebben regelmatig overleg met OCW, de KVLO en ALO Nederland over bewegingsonderwijs. We bespreken eventuele wetswijzigingen en problemen uit het veld. Wij controleren de wet en doen aan stimulerend toezicht. We kunnen als inspectie ook zaken agenderen, zoals het lerarentekort.”

“Een probleem dat we zien is dat commerciële bureaus onbevoegde leraren inzetten. Scholen moeten altijd controleren of de vakleerkracht bevoegd is. In grote steden wordt bij verlengde schooldagen vaak gekozen voor bewegingsactiviteiten, maar deze tellen niet altijd mee als bewegingsonderwijs.”

Beeld van kwaliteit LO Hoe ziet de inspectie de kwaliteit van bewegingsonderwijs?

“We hebben een beeld van de kwaliteit uit eerdere peilonderzoeken en zullen zien of dit is veranderd. We kijken vooral naar de didactische vaardigheden van de leraar en het pedagogisch-didactisch klimaat. Bewegingsonderwijs is ook een goede indicator voor de sfeer in de klas en de naleving van regels.”

Wij zijn blij dat er in het nieuwe peilonderzoek ook naar het pedagogisch didactisch klimaat wordt gekeken. Hoe kijken jullie daarnaar?

“We kijken vooral naar de leerlingen. Hoe zij zich gedragen. Alleen, je bent de inspecteur, dus je ziet ook wat een leraar doet. Als ik normaal onderzoek doe op een school, dan kijk ik vooral naar de leraar. En de leerlingen spiegelen hoe een leraar werkt. Daarom kijk je ook naar de leerlingen.”

Evaluatie en toetsing Wat zijn jullie opvattingen over evaluatie en toetsing?

In het voortgezet onderwijs doen we steekproeven van PTA's, inclusief LO. In het primair onderwijs doen we dit niet. Scholen moeten kunnen verantwoorden dat ze de geplande uren hebben gegeven en afspraken zijn nagekomen. Het gaat om het beoogde, uitgevoerde en gerealiseerde curriculum. Wat schrijf je op in je PTA? Wordt dat ook gedaan? Een school moet dat kunnen verantwoorden.”

Voorbeelden van valkuilen en kansen Wat gebeurt er als de kwaliteit negatief is?

“Bij onvoldoende pedagogisch-didactisch handelen krijgt de school een onvoldoende. Dit is gebaseerd op het totale schoolbeeld, niet op één docent of les. Wij geven nooit terug welke les niet goed was. We zien wel lessen waar we twijfels hebben over de kwaliteit van de leraar. Stel dat het ook op

We kijken vooral naar de didactische vaardigheden van de leraar en het pedagogisch-didactisch klimaat

Gymles biedt kansen voor burgerschapsvorming door samenwerking en respect te bevorderen

schoolniveau onder de maat is, dan is het een onvoldoende op OP3, pedagogisch-didactisch handelen. Is OP3 onvoldoende, dan is de school onvoldoende. Dat is niet op basis van één docent. Niet op basis van één les. Dat is het totale schoolbeeld."

Zijn er ook voorbeelden aan de andere kant waarvan je zegt dit was top?

"Ik heb een paar keer scholen voor speciaal onderwijs gedaan. Een mooi voorbeeld is dat ik op een school was waar ze vroegen ook de gymles te bekijken. Want zij hadden een speciaal systeem ontwikkeld om de kinderen met gedragsproblemen te laten sporten. Waar de leraren meer aan de kant stonden en de leerlingen de les gaven aan elkaar. Ze speelden basketbal, maar het ging niet om het winnen. De jongen die op de basket gooide en miste, kreeg van het team gelijk vier keer nog de kans om te gooien. De sfeer was daar zo goed. Op die school was dat een heel mooi voorbeeld van hoe zij het gedrag van de leerlingen reguleerden via de gymles. Met respect voor elkaar."

Wat zijn de kansen voor burgerschapsvorming bij LO?

"Als ik op een school ben en er is gym op de dag dat wij er zijn, dan ga ik ook meestal bij een gymles kijken, vooral vanwege burgerschap. Gymles biedt kansen voor burgerschapsvorming door samenwerking en respect te bevorderen. Het is een van de drie basisvaardigheden waar wij naar kijken."

Momenteel is er een gebrek aan accommodaties. Hoe staat het daarmee?

"Er zijn vaak genoeg zalen, maar roosters moeten passend gemaakt worden. Vooral in gemeenschappen met meerdere basisscholen die één zaal delen, kan dit een probleem zijn."

Hoe kijken jullie naar de ontwikkeling rondom de buitengymzaal?

"Ik ben met een clubje inspecteurs op een school geweest, om te kijken naar zo'n buiten gymzaal. Buitengymzalen kunnen voldoen aan de kerndoelen, zelfs bij slecht weer. Dit biedt een mooie en praktische oplossing."

Hoe zien jullie de rol van de vakleerkracht? Binnen LO wordt gepraat over vakleerkracht 2.0, die ruimer kan werken in een beweegteam en andere taken op een school.

"Ik denk dat wij dan naar de kwaliteitszorg kijken. Hoe zorg je ervoor dat jouw visie uitgevoerd wordt? Als jij als school hebt bedacht van dit gaan we doen, wordt dat dan ook uitgevoerd op die manier? We gaan niet over het personeel. Wij zijn in principe de vakbond van de leerlingen, dus de vraag is; krijgen de leerlingen goed les? Alles wat een school doet, moet effect hebben op de ontwikkeling van de kinderen. Hoe een school het onderwijs geeft, is in Nederland vrij aan de school. Er zitten wat voorwaarden en regels aan, daar moeten ze zich aan houden. Als je een docent, een vakdocent of wie dan ook breder wil inzetten, als dat past binnen de visie van de school, dan moet je dat doen. En als je de visie hebt, we doen alles heel ouderwets, in rijtjes zitten en iedereen is verantwoordelijk voor zijn

eigen taak, dan mag dat ook. Als het maar consequent en consistent is. Wij gaan niet over het 'hoe'."

Tot slot, waar hebben we nog niet over gesproken maar is wel erg belangrijk?

"Een veilig schoolklimaat, daar hebben we het niet expliciet over gehad. Het raakt wel aan burgerschap, de sociaal-emotionele ontwikkeling. Veiligheidsbeleid is belangrijk. Hoe gaat school met incidenten om? Daar is ook bewegingsonderwijs belangrijk bij, want daar gebeuren weleens ongelukken."

Welke rol speelt de inspectie dan?

"We kijken naar het veiligheidsbeleid van scholen en hoe zij omgaan met incidenten. Incidentenregistratie is essentieel, ook bij gymlessen. Voelen kinderen zich fysiek, motorisch en sociaal veilig? Dat is de veiligheidsbeleving van kinderen, die monitoren we jaarlijks. Als kinderen zich niet veilig voelen, dan is dat voor ons een signaal. Als we naar kwaliteitszorg kijken, evalueren we dat ook. Wat doet de school met incidenten? De scholen moeten incidentenregistratie hebben. Incidenten gebeuren ook bij gymlessen. Of juist op weg naar de gymles. Dat zijn wel dingen waar we naar kijken."

Als docenten worden gevraagd naar hun drijfveren, noemen ze vaak het belang van een prettige omgang tussen leerlingen en een veilig gevoel.

"Ik heb ooit geleerd, je kan geen kind dwingen tot leren, maar je kan wel de voorwaarden scheppen waardoor ze willen leren. Nou, als je dat voor elkaar krijgt, zijn kinderen gemotiveerd. Het gaat dan bij bewegingsonderwijs echt om de speelsheid van het bewegen, speels met elkaar omgaan."

Met deze afsluitende wijze woorden danken we inspecteur Mark Oortwijn voor dit gesprek dat ons een kijkje geeft in de keuken van de inspectie. ●

Contact

redactie@kvlo.nl

Kernwoorden

kwaliteit, onderwijsinspectie, bewegingsonderwijs